Datum vergadering gemeenteraad	Voorstelnummer
14 juli 2020	**D.058522** **Z.015899**

Voorstel ingebracht door	M.W.K. Coenders
Portefeuillehouder	K.A. Maier
Begrotingsprogramma en taakveld	Samenkracht en burgerparticipatie

Onderwerp	**Raadsvoorstel Visie Kerngericht werken 2020-2023**

Voorgesteld besluit

1. **De 'Visie Kerngericht werken 2020-2023' vast te stellen, met als motto dat inwoners gezien, gehoord en erkend worden.**
2. **Hierbij als uitgangspunten vast te stellen: inwoners en de gemeente werken samen als partners, inwonersinitiatieven krijgen ruimte en we leveren maatwerk naar de kernen.**

Samenvatting van het voorstel
We willen samen met inwoners werken aan de leefbaarheid in de vijftien verschillende kernen van de gemeente Buren. We willen dat inwoners gezien, gehoord en erkend worden. Dit doen we door kerngericht werken. Kerngericht werken is inwonersparticipatie (betrekken van inwoners bij ontwikkeling of uitvoering van beleid), overheidsparticipatie (deelname van de overheid aan initiatieven van inwoners) en maatwerk naar de kernen (verschil zien en maken op basis van kennis van de kernen). In de Visie Kerngericht werken 2020-2023 bepalen we hiervoor de kaders. Uitgangspunten bij kerngericht werken in Buren zijn: inwoners en de gemeente werken samen als partners, inwonersinitiatieven krijgen ruimte en we leveren maatwerk naar de kernen. Om concreet met kerngericht werken aan de slag te gaan, zetten we een aantal concrete stappen. Zo hanteren we handreikingen voor inwonersparticipatie en overheidsparticipatie en blijven we inwonersinitiatieven ondersteunen via onder meer het leefbaarheidsbudget en het (financieel) ondersteunen en betrekken van dorpsorganisaties. We willen als gemeente werken vanuit de bedoeling. Concreet betekent dit onder meer dat we gaan werken met kernambtenaren.

HOOFDLIJNEN

1. **Wat is de aanleiding van dit voorstel en wat is het (wettelijk) beleidskader?**
   Inwoners[1] voelen zich betrokken bij hun samenleving, kern en buurt en denken mee over hun leefomgeving. Waar voorheen de overheid meer bepalend was, willen inwoners nu meer het heft in eigen handen kunnen nemen. De relatie tussen inwoners en overheid verandert. Dit gaat niet zonder tegenslag. En niet alle onderwerpen zullen gericht zijn op samenwerking. Per onderwerp en situatie wordt een afweging gemaakt. De landelijke overheid vraagt gemeenten ook steeds meer te richten op betere samenwerking met inwoners. Binnen de Omgevingswet worden inwonersinitiatieven meer mogelijk gemaakt en wordt participatie gestimuleerd. Ook in het sociaal domein is het stimuleren van de eigen kracht van inwoners een belangrijk doel. Om deze veranderende rol van inwoners en de gemeente richting te geven stellen we de Visie kerngericht werken 2020-2023 voor (bijlage 2). De visie is de opvolger van de Nota Kernenbeleid 2010-2013. Deze voldeed tot nu toe nog, maar is aan herziening en uitbreiding toe.

[1] *Onder inwoners verstaan we zowel individuele inwoners als georganiseerde inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Bij kerngericht werken richten we ons in principe niet op individuele zaken van inwoners, zoals een vraag over een vergunning of een paspoort. We richten ons op onderwerpen die verder gaan dan het individu, maar betrekking hebben op bijvoorbeeld een straat, buurt of kern.*

Kerngericht werken bestaat uit drie onderdelen: inwonersparticipatie, overheidsparticipatie en maatwerk naar de kernen. Inwonersparticipatie (ook wel burgerparticipatie) is een manier van werken waarbij inwoners direct of indirect, de kans krijgen om invloed uit te oefenen op de ontwikkeling, uitvoering en/of evaluatie van beleid van de gemeente. Bij overheidsparticipatie nemen inwoners een initiatief en doet de overheid daaraan mee, bijvoorbeeld door kennis te delen. Maatwerk naar de kernen is erop gericht om verschillen tussen kernen te zien en op basis daarvan verschil maken (door de gemeente) of laten maken (door inwoners ruimte te geven).

2. Wat is het beoogde effect; wat willen we bereiken? En waarom op deze manier?

We willen samen met inwoners werken aan de leefbaarheid in de vijftien verschillende kernen van de gemeente Buren. Dit doen we door maatwerk te leveren naar de kernen: niet iedere kern is hetzelfde. We streven ernaar om zoveel mogelijk samen met inwoners keuzes te maken. De behoefte en vragen van inwoners staan hierbij centraal, binnen wettelijke en politieke kaders. De gemeente benadert haar inwoners actief om mee te denken over veranderingen en ontwikkelingen in de eigen omgeving. Ook biedt de gemeente ruimte aan inwoners en partners om zelf met initiatieven te komen en deze te realiseren. Zodat inwoners gezien, gehoord en erkend worden. Kerngericht werken als manier van werken staat centraal in de ambities van de gemeente Buren. De visie baseren we onder meer op ervaringen uit het project kerngericht werken, waarvan twee onderzoeken en de pilots kerngericht werken in Ingen, Ravenswaaij en Zoelen onderdeel van uitmaakten.

Uitgangspunten bij kerngericht werken in Buren zijn: inwoners en de gemeente werken samen als partners, inwonersinitiatieven krijgen ruimte en we leveren maatwerk naar de kernen. We hanteren daarbij vier doelen en kaders:

1. We maken heldere afwegingen en blijven leren in de praktijk:
2. We benaderen inwoners actief en inclusief om mee te denken over veranderingen en ontwikkelingen in de eigen leefomgeving:
3. Inwoners hebben meer zeggenschap over hun leefomgeving:
4. Inwoners ervaren de gemeente als partner en andersom.

3. Wat zijn de nadelen en/of mogelijke risico's als de raad het voorstel overneemt?

In de visie Kerngericht werken gaan we voornamelijk in op de rol die de gemeente kan hebben rond inwonersparticipatie, overheidsparticipatie en maatwerk naar de kernen. In hoeverre deze rol echt ingevuld kan worden is van veel zaken afhankelijk. Zo moet er sprake zijn van cultuur- en gedragsverandering in de organisatie. Met een visie is dit nog niet geregeld, hoewel er de laatste jaren veel goede stappen zijn gezet. Daarnaast wordt er vanuit de uitvoeringsagenda coalitieakkoord 2020-2022 een adviseur organisatieontwikkeling aangetrokken om hier mee aan de slag te gaan. Kerngericht werken vraagt ook een verandering van rollen van inwoners en (maatschappelijke) organisaties. Partnerschap tussen inwoners en gemeente is een samenspel.

De visie Kerngericht werken is geen antwoord op alles. Kerngericht werken moet concreet worden als er inhoud aan verbonden worden. Kerngericht werken is daarmee een manier van werken die als kader gebruikt gaat worden bij inhoudelijke onderwerpen. In de visie gaan we kort in op een aantal belangrijke opgaven waar kerngericht werken een belangrijke rol speelt.

4. Wat betekent het als de raad dit voorstel *niet* overneemt?

Inwonersparticipatie en overheidsparticipatie hebben veel aandacht van onder andere het Rijk en de provincie. Het wordt gezien als een belangrijke opgave voor alle overheden, wat ook blijkt uit bijvoorbeeld de verankering van participatie in de Omgevingswet. Voor de bestuurskracht van de gemeente is het belangrijk daarom richting te hebben over hoe we participatie vorm willen geven. Met de visie Kerngericht werken geven we deze richting, die aansluit bij de doelen van de strategische opgave kerngericht werken. Mocht de visie niet aangenomen worden, kunnen we niet goed aantonen hoe we ons positioneren in de veranderende relatie tussen inwoners en gemeente.

In de visie gaan we op een aantal zaken concreter in, die we mogelijk niet goed kunnen uitvoeren als de raad dit voorstel niet overneemt:

- We hanteren handreikingen voor inwonersparticipatie en overheidsparticipatie. Dit is als richtlijn voor het vormgeven van participatieprocessen. Deze handreikingen zijn gebaseerd op handreikingen van andere gemeenten en experts.

- Het ondersteunen van inwonersinitiatieven zetten we voort via onder meer het leefbaarheidsbudget en het (financieel) ondersteunen en betrekken van dorpsbelangenorganisaties, signaleringsgroepen en WhatsAppgroepen.
- We willen als gemeente werken vanuit de bedoeling. Concreet betekent dit onder meer:
    - We gaan werken met kernambtenaren. Uit onder meer onderzoek en de pilots kerngericht werken blijkt dat werken met kernambtenaren voldoet aan een behoefte in kernen. Kernambtenaren zijn de verbinding tussen inwoners en de gemeentelijke organisatie.
    - We onderzoeken of we kunnen werken met kernnetwerken waarin de gemeente, maatschappelijke organisaties, de te creëren sociale kernteams en actieve inwoners samen kunnen werken.
- We gaan de kennis over kernen beter gebruiken. Dit doen we dit actief aanwezig te zijn in kernen via bijvoorbeeld de kernambtenaren, maar ook door informatie uit data te gebruiken om verschillen tussen kernen te zien en hierop te kunnen inspelen.
- Voor communicatie is kerngericht werken uitgangspunt; we sluiten zoveel mogelijk aan op bestaande netwerken en kanalen.

5. Is het een begrotingswijziging?
Het voorstel bevat geen begrotingswijziging.

TOELICHTING EN UITVOERING

6. Beleidskader
In de Inspraak- en participatieverordening gemeente Buren staan op hoofdlijnen kaders beschreven hoe formele inspraak vormgegeven moet worden en waar inwonersparticipatie aan moet voldoen. De verordening sluit aan bij deze visie en hoeft daarom ook niet aangepast te worden. De visie Kerngericht werken vervangt het huidige beleidskader Nota Kernenbeleid 2010-2013. Daarnaast is inwonersparticipatie verankerd in bijvoorbeeld de gemeentewet en (in de toekomst) in andere wetten en regels, zoals de Omgevingswet.

7. Effectmeting, planning en evaluatie
Planning
Op basis van de visie Kerngericht werken maakt het college van burgemeester en wethouders een uitvoeringsplan. Hierbij hoort onder meer een handreiking kerngericht werken, waarin instrumenten zitten voor goede participatiebijeenkomsten, bijvoorbeeld via digitale participatie. Ook gaan we in op hoe we de organisatie verder meenemen in de veranderingen. We maken in het uitvoeringsplan concreet hoe we stapsgewijs kerngericht werken invoeren in alle kernen tot half 2021. Het opstellen van het uitvoeringsplan doen we uiteraard samen met inwoners, via bijvoorbeeld dorpsbelangenorganisaties, ondernemersverenigingen en de participatieraad. Dit uitvoeringsplan maken we in het najaar van 2020 en hierover informeren we de gemeenteraad. We gaan datagedreven werken verder verankeren binnen de gemeente. We gaan kijken hoe we datagedreven werken goed kunnen laten aansluiten op kerngericht werken en het sociaal domein. We onderzoeken of en hoe we bestaande systemen en bestaande onderzoeken hierbij kunnen gebruiken. Uiterlijk begin 2021 maken we hiervoor een plan.

Evaluatie en effectmeting
Goede samenwerking tussen inwoners en gemeente is niet alleen in cijfers te vatten. We gebruiken daarom de combinatie van kwantitatief (cijfermatig) en kwalitatief (verhalend) onderzoek. Zo combineren we ervaringen en cijfers. Aan het einde van de looptijd van deze visie voeren we een evaluatie uit. In ieder geval rond de tweede helft van 2021 voeren we een tussentijds onderzoek uit, gebaseerd op de nulmeting van 2019. Dit omdat in de tweede helft van 2021 kerngericht werken meer vorm heeft gekregen en in alle kernen kernambtenaren actief zijn.

Daarnaast gebruiken we bestaande onderzoeken om te peilen of we goed op weg zijn, met name de burgerpeiling. We streven daarbij naar een percentage van tevredenheid op relevante onderwerpen, tenminste gelijk aan de percentages die benchmarkgemeenten scoren. In het algemeen kreeg de gemeente Buren in 2019 een 6,0 als waardering voor het betrekken van inwoners bij beleid. Dit cijfer was in Nederland gemiddeld 6,1. We hebben als doel om mede door kerngericht werken dit cijfer in 2023 op 7,0 te hebben.

8. Financiën

De visie Kerngericht werken heeft geen directe financiële gevolgen. De gemeenteraad stelde eerder via het coalitieakkoord 2020-2022 'Daadkrachtig en kerngericht' € 50.000 beschikbaar voor de uitvoering van de visie Kerngericht werken. In het uitvoeringsplan kerngericht werken maken we duidelijk hoe we dit bedrag gebruiken. De inzet van kernambtenaren doen we binnen de huidige formatie. Onze inschatting is dat dit mogelijk is. Mocht dit niet zo zijn, volgt een aanvullend voorstel naar de gemeenteraad. Daarnaast is er nog een beleidsmedewerker leefbaarheid en burgerparticipatie binnen de huidige formatie.

Binnen het taakveld Samenkracht en burgerparticipatie is voor de onderdelen leefbaarheid en dorpsbelangenorganisaties totaal € 50.000 per jaar beschikbaar. Naast bijvoorbeeld buurtbemiddeling worden hieruit bijdragen voor de dorpsbelangenorganisaties (€ 375 per organisatie per jaar), signaleringsgroepen (€ 750 per groep per jaar) en de vrijwilligersvergoeding van de coördinator van de WhatsAppgroepen (€ 750 per jaar) betaald. We gebruiken jaarlijks € 5.000 van het budget voor het incidenteel ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan kerngericht werken en zonder ondersteuning niet door zouden kunnen gaan. Deze initiatieven moeten eenmalig zijn en ondersteunend aan de visie, uitgangspunten, doelen en kaders van deze visie kerngericht werken. Een voorbeeld hiervan is het mogelijk maken van een website voor een signaleringsgroep als hier een meldingsknop aan gekoppeld is. Dit bedrag past binnen de huidige begroting.

9. Communicatie

Na vaststelling van de visie Kerngericht werken door de gemeenteraad maken we een zogenaamde infographic. Hierin staat in één oogopslag wat de werkwijze is rond kerngericht werken. De infographic is gericht op inwoners, maatschappelijke organisaties en medewerkers van de gemeentelijke organisatie. De infographic verwerken we ook in een informatief kort filmpje. Daarnaast informeren we inwoners over de visie via een persbericht en onze gebruikelijke gemeentelijke kanalen (website, gemeentenieuws en het Buren Magazine).

10. Burgerparticipatie

Eind 2018 besloot het college tot de start van het project Kerngericht werken. Dit deden we omdat we in de praktijk wilden onderzoeken hoe we het beste kerngericht kunnen werken. Onderdeel hiervan was het experimenteren met kerngericht werken via pilots in Ingen, Ravenswaaij en Zoelen. Uit de pilots bleek bijvoorbeeld de behoefte aan kernambtenaren en de noodzaak aan te sluiten op bestaande netwerken in kernen. Daarnaast spraken we met de gemeentelijke organisatie over de gevolgen van kerngericht werken voor de manier van werken. We lieten twee onderzoeken (een nulmeting in 2019 en een onderzoek in mei 2020) uitvoeren over de samenwerking tussen inwoners en gemeente. Ondanks de beperkingen aan het einde van het project door de coronacrisis, is in voorbereiding op deze visie zeer veel gesproken met inwoners, lokale experts, ervaringsdeskundigen, professionals in de gemeente, dorpsorganisaties en andere gemeenten.

11. Deregulering

Dit besluit leidt niet direct tot meer of minder regels.

12. Achtergrondinformatie

- Initiatiefvoorstel burgerparticipatie 2009;
- Inspraak- en participatieverordening gemeente Buren.

Bijlagen:

1. Raadsbesluit;
2. 'Visie Kerngericht werken 2020-2023';
3. Nulmeting onderzoek kerngericht werken 2019;
4. Onderzoek kerngericht werken 2020;
5. Nota Kernenbeleid 2010-2013.

Inlichtingen bij:

Naam	M.W.K. (Mark) Coenders
Team	Regie en projecten
E-mailadres	mcoenders@buren.nl